

УДК 636.32/.38.06
© 2013

Л.В. МОЦАК-ШЕВЧЕНКО,
здобувач

**ПРОДУКТИВНІСТЬ
ТА ОСОБЛИВОСТІ ТІЛОБУДОВИ
КРОСБРЕДИЗОВАНИХ ЯРОК**

*Одеський державний
аграрний університет*

Наведено результати використання генофонду овець одеського внутрішньопородного типу асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною (АМВ-ОТ). Показано, що використання вітчизняних генетичних ресурсів овець одеського м'ясо-вовнового типу – позитивно впливає на м'ясну продуктивність і покращення вовнового покриву, особливо на довжину штапелю і якість жиропоту.

В Одеському регіоні цигайська порода овець розводиться дуже давно і використовується як джерело цінної вовни. Сьогодні, коли основним попитом є баранина, ягнятина і молоко, селекція в цигайському вівчарстві спрямована відповідно на підвищення м'ясності, молочності, плодючості та збереження цінної напівтонкої цигайської вовни. Найбільш ефективними прийомами підвищення продуктивності овець є схрещування. Тому в селекційний процес був включений генофонд одеського типу м'ясо-вовново-молочного напрямку продуктивності.

Одеський м'ясо-вовновий тип створено методом складного відтворювального схрещування. Вихідною маточною породою слу-

гували вівці цигайської породи, поліпшувачами – плідники асканійського кросбредного і чорноголового типів асканійської селекції та плідники східнофризької молочної породи [2]. Для підвищення м'ясної продуктивності на поголів'ї маток одеського типу використовували плідників породи олібс [3].

Метою нашого дослідження було вивчення впливу генофонду овець одеської селекції на формування тілобудови і рівня продуктивності кросбредизованих овець.

Методика досліджень. Роботу виконували у ФГ "Кара-Марин" Болградського району Одеської області на поголів'ї овець цигайської породи. Поголів'я становить 2192 голови, у тому числі 1050 вівцематок. До-

1. Проміри вівцематок, см

Промір	X	±G	Cv, %	Sx	Lim
Висота: у холці	70,3	3,5	4,98	1,1	63–74,5
у крижах	73,5	3,95	5,4	1,25	67–76
Ширина грудей за лопатками	23,2	1,6	6,9	0,5	20,5–26
Глубина грудей за лопатками	31,8	2,3	7,4	0,74	28–34,5
Коса довжина тулуба (стрічкою)	82,9	8,4	10,1	2,7	68–93
Навкісна довжина заду бока	27,1	4,9	18	1,5	19–32
Ширина: у маклаках	20,3	2,5	13,4	0,8	17–25
у кульшових суглобах	15,7	1,7	10,9	0,5	14–19
Обхват грудей за лопатками	102,2	4,6	4,5	1,5	95–108
Напівобхват заду	64,1	6,1	9,5	1,9	56–75
Обхват п'ястка	9,5	1,2	9,5	0,4	09–11
Довжина голови	21,3	0,6	3	0,2	20–22
Ширина лоба	10,9	0,5	4,2	0,1	9,5–11
Довжина ноги	30,2	3,8	12,5	1,2	23–36

2. Індекси тілобудови овець, %

Індекс	Барани-плідники, n = 10	Вівцематки, n = 10	Ярки 18-місячні, n = 10
Високоногість	48,8	54,9	55,5
Перерослість	100,7	103,9	105,8
Розтягнутість	115,7	117,9	101,3
Збитість	149,6	124,7	121,6
Грудний	93,6	73,3	67,5
Костистість	14,3	13,5	14,3
Масивність	158,2	138,9	129,4

сліджували тварин трьох статевих і вікових груп, а саме: барани-плідники, вівцематки і ярки з використанням загальнозоотехнічних та статистичних методів. Для характеристики екстер'єру і конституції провели окомірну оцінку, вимірювання основних промірів та визначення індексів тілобудови [1].

Для визначення екстер'єру брали проміри окремих статей у дослідних тварин: висота в холці і крижах, навкісна довжина тулубу (стрічкою), ширина, глибина та обхват грудей за лопатками, ширина в маклаках і сідничних буграх, напівобхват заду, обхват п'ястка, довжина голови, ширина лоба (найбільша) та довжина ноги.

Визначали індекси тілобудови – довгоно-

гості, розтягнутості, тазо-грудний, грудний, масивності, збитості, перерослості, формат тазу, костистості, широколобості, великоголовості.

Результати досліджень та їх обговорення. Екстер'єр і конституція овець певною мірою свідчать про їх м'ясну продуктивність. Кросбрідизовані цигайські вівці мають міцну конституцію, характеризуються витривалістю, пропорційною тілобудовою, головою середніх розмірів (табл. 1, 2). У вівцематок профіль прямий, у баранів горбоносий. Вівцематки в основному комолі, барани рогаті. Проміри ширини і глибини грудей підтверджують добрий розвиток грудей. Тулуб у овець подовжений. Кінцівки прямо поставлені, ратиці міцні. Вівці добре використовують

3. Показники продуктивності

Статевікова група	X±Sx	±G	Cv, %	limit	Мите волокно	Стандарт цигайської породи	
						еліта	I клас
<i>Жива маса, кг</i>							
Барани-плідники, n = 32	90,7±0,32	2,48	2,8	89–12	-	85	78
Вівцематки, n = 170	57,32±0,32	3,41	5,95	50–68	-	50	47
Ярки, n = 72	47,18±0,47	3,98	8,44	38–58	-	39	34
<i>Настриг вовни, кг</i>							
Барани-плідники, n = 32	8,10±0,07	0,65	8	7,5–12,3	5,1	4,7	4,3
Вівцематки, n = 170	5,70±0,04	0,54	9,9	4,9–6,9	2,8	2,3	2,1
Ярки, n = 72	4,3±0,03	0,63	12,8	4,0–4,6	2,5	2,1	1,8
<i>Довжина вовни, см</i>							
Барани-плідники, n = 32	16,3±0,7	1,43	8,8	12–19	-	11	9
Вівцематки, n = 170	13,58±0,15	1,99	14,65	10–20	-	11	9
Ярки, n = 72	16,1±0,32	2,73	16,96	12–23	-	10	9

4. Тонина вовни, якість

Статевовікова група	60		58		56		50		48		Стандарт цигайської породи
	Гол.	%	Гол.	%	Гол.	%	Гол.	%	Гол.	%	
Барани-плідники, <i>n</i> = 32	-	-	-	-	12	33,3	16	50	4	11,1	56–46
Вівцематки, <i>n</i> = 170	6	3,5	2	1,2	80	47,1	76	44,7	6	3,5	58–46
Ярки, <i>n</i> = 72	-	-	7	9,7	34	47,2	29	40,3	2	2,8	58–46
Разом	6	2,2	9	3,3	126	46	121	44,2	12	4,3	-

пасовище та здатні до значних перегонів.

Встановлено, що з віком величина промірів змінюється. Індеси високоногості зменшуються, а перерослості, розтягнутості, збитості та масивності збільшуються.

Жива маса є одним з основних показників м'ясної продуктивності, а також показник стандарту породи (табл. 3). Кросбредизовані цигайські вівці порівняно зі стандартом цигайської породи мають підвищені показники живої маси (табл. 3). Використання одеських м'ясо-вовнових овець істотно позначилося на показниках живої маси овець у нормальних господарських умовах. Так, у групі баранів-плідників (вік 2 роки) жива маса перевищує нормативні заводські вимоги на 5,9 %, у вівцематок – на 14,65 %, у ярок – на 20,4 %.

Залежно від рівня годівлі тварин середній настриг вовни овець у фермерському господарстві коливається від 4,5 до 5,1 кг (табл. 3). За настригом вовни популяція овець також перевищує вимоги стандарту породи. За масою руна перевищення в окремих статевовікових групах змінювалося від 8,5 до 33,3 %.

Щодо фізичних властивостей вовни, то вони мають пряме відношення до формування якісних показників цінності руна. Це стосується довжини штапелю, тонини вовни та її жиропітності (табл. 3).

Особливістю кросбредизованих цигайських овець є їх довгововновість. Довжина

вовни всіх груп перевершує нормативні вимоги стандарту. Межі коливання штапелю в деяких груп овець становили 12–23 см, а розмах варіації 7–11 см. Вовна в овець біла, шовковиста, звивистість чітка, крупна. Вовна вирівняна за тониною і довжиною в руні (табл. 4).

Під час бонітування вовна овець за кольором віднесена до 3-х варіантів: барани-плідники – білий (74,8), світлий (10,5), кремовий (15,7); вівцематки – білий (3,7), світлий (64,8), кремовий (31,5); ярки – білий (36,1), світлий (61,1), кремовий (2,8). Отже, вовна в овець має бажаний колір жиропоту, який захищає її властивості під час збереження і переробки.

За тониною волокон вовна досліджуваних овець віднесена до п'яти сортиментів якості. Основне поголів'я овець має тонину вовни 56 (46,0 %) та 50 (44,2 %). У баранів-плідників тонина вовни переважно 56 і 50 якості.

Таким чином, результати, одержані в дослідженнях, підтверджують, що:

- популяція овець фермерського господарства "Кара-Марин" характеризується пропорційною тілобудовою, міцним типом конституції та адаптивна до умов Півдня України;

- використання вітчизняних генетичних ресурсів овець одеського м'ясо-вовнового типу позитивно вплинуло на м'ясну продуктивність і покращення вовнового покриву, особливо на довжину штапелю і якість жиропоту.

Бібліографія

- Ефективність використання асканійських кросбредних баранів на матках дніпропетровського типу / В.Т. Шуваєв, В.И. Похил, В.В. Микитюк [та ін.] // Науково-технічний бюлетень ІТ УААН. – Херсон, 2002. – № 81. – С. 152–154.
- Калиниченко О.О. Ефективність використання асканійських кросбредних баранів на матках дніпропетровського типу

асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною / О.О. Калиниченко // Тваринництво. – Суми, 2001. – № 2. – С. 10–12.

3. Польська П.І. Методологія генетичного поліпшення асканійської м'ясо-вовнової породи овець / П.І. Польська, Г.П. Калащук // Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів. – 2012. – Т. 10, № 1. – С. 65–70.

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук А.П. Китаєва